

ПЕНЧО СЛАВЕЙКОВ

ВЕЛКО МЕРУДА

chitanka.info

ВЕЛКО МЕРУДА^[0]

Това е псевдоним на един доста известен писател, за когото твърде малцина се интересуват. Не е издавал в отделна книга творенията си и тях ги знаят само любителите, които не мързи да ровят из старите списания. Най-известни от творенията му са неговите сонети^[1]. В списанието *Зора*^[2] Меруда е печатал и цял един цикъл песни под название *Италия*^[3], някои от които са превъзходни и по мисъл, и по изпълнение, но за които още на времето критиката му натякна, че за такива стихове няма нужда да се ходи в Италия — те могат да бъдат написани и вкъщи, по халат. Бележката на критиката не е несправедлива, като се земе пред вид хвалбата на автора, че песните му са резултат на неговото пребивание в родния край на Данте. Живи и непосредствени впечатления от Италия няма почти никак в тия песни, а неотдавна се намери кой и да покаже, че те са 9/10 преводи от италианските поети, главно от Стекетти и Панцаки^[4]. Не само най-хубавите песни от цикла (Екове, Везувий, В Помпея, На един нещастен поет, Неапол, В помпейския музей и др.^[5]), но и най-безсмислените, и те, са преводи. Дори нашите български четци могат да видят, че работата стои тъй — по превъзходната сбирка от г. Ив. Вазов. То е въпрос, който малцина може да интересува; но интересното е, че дори нашата поезия може да контролира чуждите, и г. Вазов, както в много други неща, и тук дава най-добър материал за такъв контрол. Ако тук работата беше за заемане теми и тяхната малко или много самостоятелна обработка (както е например при Ековете), то въпроса за контрол би бил съвсем лишен, би бил чисто историко-литературен. Но тука вече имаме чисти преводи, и скриване това, т.е. чист джебчилък. Заемане теми е заем от чужда банка за свои операции,

нещо не само незапрещавано, а и поощрявано от гражданските и художествени закони, както това са доказали законоведци като Софокл, Шекспир, Гете, Праксител, Рафаел и всякой въобще художник, който заема, за да възвърне заетото с грамадни лихви^[6]. Джебчилък е тая мъничка песен от цикла *Италия*, толкова сиромашка, че читателя просто недоумява: защо ли пък и такива глупости се паланджосват?

*Аз рекох: О сърце,
защо си убито?
— Любовта умряла —
рече жаловито.*

*Пак рекох: Но що се
ти надееш клето?
— Който се не нада,
мре — каза сърцето.*

А ето как е текстът на оригинала, от Стекетти:

*Ho detto al core, al mio povero core:
— Perchè, questo languor, questo sconforto? —
Ed egli m'ha risposto — E morto amore! —*

*Ho detto al core, al mio povero core:
— Perchè dunque sperar se amore è morto? —
E m'ha risposto — chi non spera muore.^[7]*

За любопитство, ето още едно не по цвете от горнето:

*„Signore, милост, гладна съм и гола,
дари ми нещо, мола,
за любовта на Сан-Памфила!“*

— Не давам нищо, бягай проче!
„За любовта на моите очи!“
— Земи три солди, мила!

А на тая безсмисленост оригинала е:

„Signor, la carita per un pezzente!
Veda, ho fame... son nudo!...
Per amor del suo Dio.“ — Non ti do niente!
„Per gli occhi del suo amor!“ — Prendi uno scudo.^[8]

Може би и сонетите на Меруда да не са оригинални поне въпрос не е ставало за тяхната неоригиналност — но, мисля, като хубави, струва си трудът за превода им. Въпросът за оригиналност е историко-литературен, книжен, мъртъв, а хубостта им е жива. Като поет, изобщо, Меруда е от ония, които приличат на детинско хвърчило — за да хвъркне и се възйеме на високо, трябва да е вързано за някоя сиджимка, връв или дори и прост конец: да може да го дърпа и води някой оригинал, иначе той безпомощно ще си стои в кюшето. От прозаичните му съчинения най-известни са неговите *Писма от Рим*^[9], една каша, която Меруда се е осмелил да забърка от огризките на хубавия хляб — месен от Теофил Готие и Иполит Тен^[10]. Писал е доста повести и драми и цяла сплитка критически статии, най-вече в издаваното от него списание *Анали*^[11], в които най-характерното нещо е, че всякоя фраза се почва с главна буква и свършва с една, две или три удивителни. Дори и за муха да говори, Меруда се възхищава. На Острова на Блажените възхищението се счита често за ум, и на това основание поета по едно време го настаниха за министър на народната просвета^[12]. Като такъв той заслепи не един въпрос, и сам не прогледна в нищо. От неговото министруване се увеличиха само удивителните в учебното дело и се отреди, с особено окръжно, думата учреждение да се пише с Ъ. Меруда е известен и в политиката, в която той не обръщаше внимание на Ъ! В политиката той бе по-оригинален

поет, но полудя в нея — за съжаление твърде късно. Умре Меруда миналата година^[13]. Съчиненията му още не са събрани и издадени заедно, но както вестниците съобщиха през денеси, един негов събрат им написал вече предисловие, в което с документи доказвал — че и преди да полудее, Меруда не бил с ума си^[14]. Това, по мое мнение, е лишен труд — да се доказват неща, които само автора на предисловието не знае, а за него става дума дори и в драмите на Меруда^[15] — монолозите бръцолевения, пълни с удивителни и многоточия.

[0] Това е най-полемичният образ в цялата антология: Славейков не само иска да изрази отношението си към Величков и Вазов, с които кръгът „Мисъл“ е в борба (по основа — борба против реализма), но и същевременно да покаже, че в своето творчество има насоката, използвана особено много от Величков (а и от Вазов) — сонета, често с пейзаж и винаги с размисъл. Така че и тоя образ, въпреки че е насочен главно към полемика с литературни противници и ги обобщава, по основа е — като другите образи на поети в антологията — израз на една от чертите на Славейковото творчество. За да подчертае тая своя насока, Славейков включва тук и едни от най-старите си стихотворения, писани почти цели две десетилетия преди антологията. Главният първообраз на Меруда е Величков и пътъм се засяга Вазов. — Велко е от мъжките, а Меруда от женските имена в Братя Миладинови. Същевременно с името Велко се напомня за Величков, а Меруда е прието, защото напомня мерудия, т.е. нещо просто (по насоката на очерка). ↑

[1] Има се пред вид сборката на Величков „Цариградски сонети“, 1899 г. ↑

[2] „Зора“ е литературно-обществено списание, редактирано от Вазов и Величков (1885 г.). ↑

[3] Визира се Вазовата стихосбирка „Италия“, плод на пътуването му в Италия през 1884 г. ↑

[4] Лоренцо Стекетти (1845–1916 г.) — известен италиански поет от школата на Кардучи. Автор на стихове със сатирични, граждански и любовни мотиви.

Енрико Панцаки (1840–1901) — италиански поет. ↑

[5] Заглавия на Вазови стихотворения. ↑

[6] Въпросът за плагиатствата и обвиненията в плагиатства често занимават писателите от ония години, като се използват за аргументи в литературните полемики. Самият Славейков често е обвиняван в това „грех“, особено за „Фрина“ и други поеми, чиито идеи е взел от други поети, макар че се е възползвал от тях творчески и е създал свои оригинални произведения. Шум се вдига и за стихотворението „Ековете“ от Вазов, който е взел идеята от едно стихотворение на Виктор Юго. Такъв е случаят и с двете посочени като пример за плагиатство Вазови стихотворения „Аз рекох: О, сърце“ и „Просекиня“ („Signore, милост, гладна съм и гола“), поместени в сборката „Италия“ (по-късно Вазов ги изоставя в другите си издания). ↑

[7] (Итал.) „Казах на сърцето, на моето клето сърце: — Защо тая мъка, тая безутешност? — А то ми отговори: умря любовта. — Казах на сърцето, на моето клето сърце: — Защо, прочее, да се надяваме, щом любовта е мъртва? — А то отвърна: Който не се надява, умира.“ ↑

[8] (Итал.) „Господине, милост към един просяк! — Вижте, гладен съм, гол съм! — От любов към вашия бог!“ — Няма да ти дам нищо! — „За очите на вашата любов (любима)!“ — „Вземи една петолевка!“ ↑

[9] „Писма от Рим“ — Книга от Константин Величков (1895 г.). ↑

[10] Величков е бил обвиняван, че в „Писма от Рим“ е използвал произведения на френските писатели Готие и Иполит Тен (известен литературен критик и теоретик). ↑

[11] Като говори за „Анали“, което означава „летописи“, Славейков визира редактираното от Величков сп. „Летописи“. ↑

[12] К. Величков е министър отначало на обществените сгради, а след това на народната просвета в Стоиловия кабинет (след падането на Стамболовия режим през 1894 г.); през 1897 г. министър на просветата става Вазов, а Величков — на търговията. ↑

[13] К. Величков е починал в 1907 г., т.е. не „миналата година“ (както е казано в очерка), а три години преди излизането на антологията на Славейков. Думите за неговото полудяване не отговарят на действителността, а на желанието на Славейков да го представи в неблагоприятна светлина, като се има пред вид нервното му разстройство към края на живота му. ↑

[14] След смъртта на Величков, Вазов събира и редактира събраните му съчинения, като пише и предговор към тях. ↑

[15] Величков е автор не само на поезия и публицистика, а и на драми — „Невянка и Светослав“ (1874 г.), „Винченцо и Анжелика“ (1882 г.) и др. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.